אלץ דורך דעם אידען. זיי, די ליאכען פיהלען, אז מיט זייער און׳ברחמנות׳דיגע הויט שינדעריי וועקען זיי אויף די שנאה פון דעם פויערים פאלק, און אז עס ועט דאך אמאל אויפוועקען זיין צארען. האט מען זיך בעהאלטען אונטער דעם אידען׳ס פלייצעס און געטאהן כל־ערליי מעשים תעתועים.

דער קאזאק קען אפילו לעבען א קרעטשמע נישט פאר־ביינעהן, ווייל:

אז עס נעהט אן אוקראינישער קאזאק, און געהט פארביי די קרעטשמע,
און דער איד לויפט ארויס, און כאפט דעם קאזאק פארן צאפ,
און גיט איהם נאך מיט צוויי קולאקעס איבערן פנים.
„הער־נאר קאזאקאלע, מיט וואס וועל איך די ליאכען ארענדע צאהלען,
אז דו זאלסט לעבען דער קרעטשמע דורכגעהן און נישט אריינגעהן?

דאס אוקראיניש פאלק האט איינגעזעהן אין דעם אידען און אין דעם פאליאק זיינע גרעסטע נאציאנאלע, סא־ציאלע און עקאנאמישע שונאים. דעם ליאך, דעם בעל־הבית האט ער דארט נישט געהאט, דער וואס איז יא געווען האט נישט מורא געהאט, ווייל ער האט געהאט צו זיין פארפיגונג מיליער. אין דער צופלאקערטער שנאה פון א פויע־רים פאלק, וועלכער איז פערשקלאפט דורך א פריצים פאלק, איז דער איד געפאלען דער קרבן. ער האט זיך אליין געמוזט שיצען געגען דעם אנטיסעמיטיזם. איז דאך אזא טישאוויעצער איד ברוך בן אהרן געפאלען אלס קדוש אין קאמפף מיט די קאזאקען. האט דאך שפעטער אונטער בערעסטעצקא, ווען פוילען האט מלחמה געהאלטען געגען די קאזאקען, איבער טויזענד אידען זיך געשלאגען אויף דער פוילישער זייט.

שוין דער אויפשטאנד פון פאווליוק אין יאהר 1637 האט חרוב געמאכט א סך אידישע שטעדט און שטעדטלעך.

אבער די שרעקליכע תקופה פון חמיעלניצקי, די מלחמה פון יאהר 1648 האט אם בולטסטען געוויזען דעם אוקראינישען צארן און זיינע נקמה געפיהלען.

דאס אוקראינישע פאלקס־ליעד באשעפטיגט זיך זעהר בריים מיט דעם קאמפף געגען אידען אין יענע יאהרען.

באגדאן חמיעלניצקי ווערט די פערקערפערונג פון דער פאלקס נקמה און דער מליץ יושר פון די אונ־טערדריקטע פויערים.

דעם 12טען יוני, 1614, שרייבט חמיעלניצקי א בריעף צום פוילישען קעניג וולאדיסלאוו דעם פערטען, און מאטיווירט, פאר וואס די קאזאקען הויבען אן א קאמפף מיט דער פוילישער שליאכטע. צווישען אנדערעס זאגט ער, אז אפילו די אידען, „האפענדיג אויף די הילף פון אייער מאיעס־טעט, טהוען אונז אזעלכע מיאוס׳ע זאכען, וואס אפילו אין דער טערקישער געפאנגענשאפט איז געווען אונמעגליך, אז די קריסטען זאלען בעדארפען ליידען אזעלכע צרות“.

און חמיעלניצקי, דער „איינוואהנער פון טשיגירין, דער רעיעסטרטער קאזאק, דער מיליטערישער שרייבער“ — געהט ארויס אויפ׳ן שטאט־מארק, שטעלט ארויס די פאהנען און רופט די פריינד צונויף:

עי, פריינד, בחורים, וואוילע יונגען,
פרייוויליגע, בראווארניקעס,
צו וואס דארפט איהר קאכען ביער אין די ברויערייען,
צו וואס דארפט איהר זיך אין יוייניצעס ארומשלעפען?
געהט די זשידעס און די ליאכעס ארויסטרייבען פון אוקראינע
און איהר וועט זיך קענען כאטש אויף דריי טעג פיין קאזאקיש א הוליע טאהן

צו דעם האט גערופען דער „נאציאנאלער העלד“ חמיעל־ניצקי. און עס איז ווארעם געווארען אויף אוקראינע, זאגט א פאלקס־ליעד

און עס האט זיך אויפגעהויבען דאס פאלק
אויף דעם אוניושר און „זשידאווסקי גראבעזש“.
און די וואוילע האבען צוראבירט די שענקען, צונעגומען די כלים, די טייערע חפצים.

און די אביונים שטראפט דער פריץ
זעהר שטרענג פארן אידען.
דאס גאנצע הצב, דאס ערד און די חאטע
נעהמט ער צו מיט כח

אין איין ליעד ווערט מאטיווירט אויסם הרוג דער האס צו די אידען. דער באשולדיגטער איז דוקא דער ליאך, וועלכער האט זיך דערשראקען פאר דעם פויער׳ס נקמה, און ער וויל זיך ריינוואשען, און בעשולדיגט אין אלץ דעם אידען.

„העי, איהר אידעלער,
איהר טמא׳דיגע קינדער!
וואס מאכט איהר פאר א בונט פאר א יללה?
אויף א מייל האט איהר דריי שענקען געבויט,
גרויסע שטייערען גענומען.

און די אידען האבען גענומען אנטלויפען פון אוקראינע. זייער שרעק און פחד באראקטעריזירען די פאלקס ליעדער אין א קאמישער פארם. אט אנטלויפען זיי, ראטעווען זייער האב און גוטס, אבער אויף דעם וועג מוזען זיי א סך אריינווארפען אין וואסער אריין. און מען בעוויינט דאס, וואס מען האט פער־לארען. דאס פאלק זעהט אין דעם אידען נאר די תאוה צו געלד, צו רייכקייט. און קאמיש קלינגט פאר זיי די דאזיגע שרעק־ליכע סטראפע, וואס ווערט געבראכט אין איין אוקראינער פאלקס־ליעד.

אט אנטלויפען א דען פון זייער שטארט, ווייל עס געהען די קאזאקען מיט חמיעלניצקי בראש, וועלכער:

Старими жидами орав,

А жидивками баронував,

... котории бували мали дити,

... вин и киньми порозбивав.

מיט אלטע אידען האט ער געאקערט,
און מיט אידענעס געבראנירט,
און ווען עס זיינען געווען קליינע קינדער,
האט ער זיי מיט פערד׳ס קאפיטעס צוהאקט.

און מען גיט א קוק דאס לעצטע מאל אויף די ש.הל, וואס מען האט אויסגעבויט מיט גרויס שמחה און יראת הכבוד. און מען צוזאוויינט זיך — זאגט דאס פאלק און זאגט:

"Школо наша, богомильнице,

Вже нам у тоби не бувати,

У тебе не продавати

За тебе гроший не брати

Тебе ни в пазуху ваяти:

Треба тебе на Вкраини покидати,

Та ще в тебе будуть козаки украиньски срати,

Та ще в тебе будуть нескребени свини заганяти."

א, שוהל מיין, גאטס געבעט פלאץ!
מיר וועלען שוין אין דיר נישט זיין,
לעבען דיר נישט האנדלען,
פאר דיר קיין געלד נישט נעהמען,
און נישט דיר אפילו אין בוזים בעהאלטען.
מיר מוזען דיך אויף אוקראינע איבערלאזען.
און עס וועלען נאר אין דיר די אוקראינישע קאזאקען...
און עס וועלען נאר אין דיר — שמ ציגע חזרים ארייננטרייבען...

פאר וואס האט דאס פאלק אזוי פיעל אידיש בלוט צו־גאסען אין די שרעקענס יאהרען פון חמיעלניטשינע?

אין אן אוקראיניש פאלקס „דומקע“ אונטערן נאמען „זשידאווסקי אוטיסקי נא אוקראיניע“. (א דיישע רדיפת אויף אוקראינע ווערט די פראגע בולט געשטעלט און באלויכטעט.

אויף גאנץ אוקראינע — זאגט דאס ליעד — ארענדירען די אידען אלע פראטקעס, צינזען, שענקען, אפילו צערקווען.

ווען ביי א פויער אדער א קאזאק א קינד געבוירען,
דאן געה נישט צום פאפ נאר א ברכה.
געה צום איד, ארענדאר און לייג אנידער א טאלער,
ער זאל עפענען די צערקווע שפענען
דאס קינדערל אבטויפען.

וויל דער פויער פיש כאפען אין טייכעל, מוז ער דער דען בעצאהלען. געהט ער אדורך לעבען שענק מוז ער אריינגעהן און עפעס געבען צו לייזען. קניען מוז דער קאזאק פאר דעם איד און רופען איהם „גרויסער האר“.

אבער עס איז געקומען „דער געטליכער טאג“ און עס האבען זיך די אידען צונויפגעזאמעלט אויף א זיצונג פון ער אין ביעלאיא צערקאוו, און דערצעהלען מיט פחד, אז דער העטמאן חמיעלניצקי געהט אויף די זשידעס און ליאכעס:

העי, אידעלער, אידעלער ארענדארעס

ווען פון דעם סטעפ וועט א שטיל ווינטעל דורכלויפען,
וועט פון אייער אידיש גוטס קיין שפור נישט בלייבען...

און ער איז געקומען דער אויסגעווארטעטער פאלקס „אויס־לייזער", און צו די קאזאקען אזוי געזאגט:

"Ей, козаки ви, дити, друзи!
Прошу вас, добре дбайте,
Од сна, вставайте,
Руський Очинаш читайте,
На славну Украину прибувайте,
Жидив-рандарив у пень рубайте,
Кровь их жидивську у поли с жовтим писком мишайте,
Вири своеи християньской у поругу не подайте,
Жидивьскому шабашу не польгуйте."

הצי, איהר קאזאקען, קינדער פריינד!
איך בעט אייך, זארגט גוט
שטעהט אויף פון שלאף,
זאגט אפ דעם „פאטער אונזער"
און קומט אויף די בעריהמטע אוקראינע.
די אידען־ארענדארען שעכט אוים מיט דעם הארצעל,
זייער אידיש בלוט מישט צונויף אין פעלד מיט געלע זאמד,
דער אידישער פרייהייט זאלט איהר נישט צוליעב באהן!

אין פאר וואס אזא שרעקליכע נקמה — פרעגט זיך דאס פאלק — איז געפינט פאלגענדען ענטפער. ווייל דער פאליאק האלט נישט דעם קאזאק פאר קיין מענשען, דארף מען איהם און דעם אידען אויסקוילען.

עס איז זיי טהייערער א זשיד ווי א רוסין.
זיי געהען מיט דעם אידען טרינקען, מאכען באנקעטען,
און דעם ארימען קאזאק האלטען זיי פאר גאר נישט.

ווייט פון דער ווירקליכקייט איז די אחרות פון פאליאקען און אידען, אין דער צייט פון באגדאן חמיעלניצקי. דאס בעשטעטיגט אפילו אזא גרינדליכער קענער פון דעם אוקראינישען פאלקס־ליעד, ווי א י ווא ן פ ר א נ ק א. ער האלט, אז די בעשולדיגונגען זיינען איבערטריבען. אזוי משל, האט קיין שום היסטארישע קוועלען נישט בעוויזען, אז אידען האבען געהאלטען אין ארענדע די פראוואסלאווגע קהילות אין אוקראינע. (דאס זעלבע זאגט דער גרעסטער אוקראינישער היסטאריקער ג ר ו ש ע ו ו ס ק י אין זיין „איסטאריא־אוקראיני־רוסי").

„די אידישע מיסברויכען אין אוקראינע — זאגט פראנקא — זיינען נישט געווען אזוי גרוים אין פערגלייך מיט דעם וואס עס האט געטאהן די פוילישע רעגירונג און די פוילישע פאל־[...]שעבקא'

פראנקא גלויבט אפילו נישט, אז עס איז געווען א ספע־[...]עלער אויפרוף פון באגדאן חמיעלניצקי געגען די אידען. דאס [...]טימט נישט מיט די היסטארישע קוועלען, וועלכע דערצעהלען [...]ן אז אין ז ב א ר א ו ז, ווען ער האט געשלאסען אן [...]באף מיט פוילען — האט ער קודם כל געפאדערט ארויס־[...]ייבען אלע אידען.

דאס ווערט אויך בעשטעטיגט אין א גאנצע רייהע אידישע [...]עלען פון יענער צייט.

פראנקא איז זיך אליין סותר, ווען ער זאגט, אז דאס או־[...]ינישע פאלקס־ליעד שפיגעלט אפ די ווירקליכע בעציהונגען [...] און וואס אנבעלאנגט דער בלוטדורשטיגקייט פון חמיעל־[...]קי'ס קאזאקען, וועלכע געהט ווי א שרעקליכער לייטמאטיוו [...] דער פאעזיע — האלט ער אז דאס איז נישט ריכטיג — [...]ל חמיעלניצקי איז נישט געווען קיין פאגראמשטשיק.

„די אידישע פאגראמען אין אוקראינא, אין זומער 1648, [...]ען פארגעקומען אהן זיין איניציאטיווע — זאגט פראנקא [...] זיין בוך: „סטודיען איבער אוקראינישע פאלקס־לידער", [...]בערג, 1913, זייטע 361) — דאס איז געשעהן מיט דער [...]פט פון פאלקס־רעאקציע און איז זיכער נישט געלעגען אין [...] סטראטעגישע פלענער". ק א ס ט א מ א ר א וו האלט [...], אז דער בעריהמטער אוניווערסאל פון חמיעלניצקי געגען [...] אידען, איז אויטענטיש. דאס זעלבע מיינונג געפינען מיר [...]עם פראפעסאר ד ר א ג א מ א נ א וו. די פאלשע ראלע

פון די פוילישע פריצים בנוגע צו די אידען דריקט זיך אויס אויך אין די דאזיגע פאלקס־ליעדער.

צו וואס זאל זיך דער פאן מטריח זיין און שיצען דעם אידען, עס פעהלט דען אידען אין פוילען? און אין איין ליעד ווערט געזאגט וועגען דעם, אז פאן קאניעווסקי האט געהרג'עט א אידען, וואס האט געהערט צו פאן פאטאצקי. ווערט פאן פאטאצקי בייז און קאניעווסקי שיקט איהם אפ פאר דעם איינעם א גאנצע פוהר מיט גע'הרג'עטע אידען.

דאס אוקראינישע ליעד האט דעם דאזיגען טראגישען מאָ־מענט אונטערגעכאפט — אבער באלויכטען עס אנדערש. דער גרונד טאן איז: צו וואס ביזטו אידעלע געקראכען צו אונז אין די הייליגע, פראוואסלאווגע אוקראינע? האסט געהארעוועט צו־ליעב ברויט פאר דעם פריץ און אין א עת צרה האט ער דיר אפילו נים געהאלפען.

אין דער ליכט פון דעם פאלקס ליעד פון יאהר 1648 איז דער פריץ, דער פאליאק געווען דער טיראן, וועלכער האט „פער־כ[...]פט דאס ערד, געמאכט פון דער באפעלקערונג קנעכט און באהערשט פאלשטענדיג איבער דעם גאנצען סאציאלען און עקא־נאמישען לעבען. באדינענדיג זיך מיט דעם אידען אלס א מיטעל צו עקספלואטירען דאס פאלק."

אבער דאס ליעד זאגט מעהר. דער איד איז געפאלען דער חרבן נישט נאר ווייל ער איז דער ארענדאר, דער עקספלואטא־טאר, נור ווייל ער איז אויך א פאגאני זשיד, דער דאזיגער „ניע־כריסט". וועלכען עס וועט אפילו דער קריסט פאר וועלכען ער ארבייט אונטער'ן שוץ ניט נעהמען.

די טיפע, סטיכישע, שטארק איינגעווארצעלטע שנאה באַ־ז[...]יזט זיך אין די דאזיגע ליעדער.

.2

די גזרות ת"ח האבען ארויסגערופען א געוואלדיגע איבער־קעהרעניש אין לעבען פון די אוקראינישע אידען.

אין יאהר 1676 האט דער אידישער ועד פארבאטען די אי־דען צו ארענדירען פריצישע גיטער, האנדלען מיט גוים אהן דער ערלויבניש פון דער קהילה. „מיר האבען שווער געזינדיגט געגען גאט — ווערט אין דעם פנקס געזאגט — די אונרוהען וואקסען פון טאג צו טאג. עס ווערט אלץ שווערער אונז צו לעבען; אונ־זער פאלק האט קיין שום באדייטונג נישט צווישען אנדערע פעל־קער. עס איז א גרויס נס, וואס מיר עקזיסטירען נאך נישט קוי־קענדיג אויף אלע רדיפות."

עס קומען אן די כאאטישע, ארדנונגסלאזע יאהרען פון פוי־לען'ס ממשלה, וועלכע זיינען א פארשפיעל צו דעם לעצטען אקט פון דער דראמא וואס האט געבראכט פוילען'ס ירידה.

אין אוקראינא הויבט זיך אן אויפס נייע די מרידה פון די קאזאקען און פויערים קעגען די פאליאקען און די אידען. אין יאהר 1740 באווייזט זיך דער קאזאקען אטאמאן וו א ס ק א וו א ש ט ש י ל א, וועלכער הויבט אן דאס קאמפף געגען די אידען.

„געפיהרט דורך אייפער צו דעם הייליגען קריסטליכען גלויבען און עס זאל גאט'ס צארן פאר די אלע גזילות נישט אויס־געגאסען ווערען אויף אונשולדיגע — האב איך באשלאסען — שרייבט וו א ש ט ש י ל א אין אן אויפרוף — אויף וויפיעל מיינע כחות ווען: מיר ערלויבען צוזאמען מיט אנדערע גוטע מענשען, וועלכע האבען ליעב דאס קריסטענטהום, אויסראטען דאס פארשאלטענע אידישע פאלק (זשידאווסקי נאראר) און מיט גאט'ס הילף, האב איך שוין אויסגע'הרג'עט די זשידעס אין די סטאראסטווא קריטשעווסקי און פראפייסקי. און כאטש די אידען האבען זיך באמיהט ארויסצושטעלען געגען מיר רעגי־רונגס־מיליטער — דאך האט דער יושר'דיגער גאט אפגעהיט מיר אין אלע פאלען. גלויבענדיג אין זיין גנאד, וועל איך ענ־דיגען די הייליגע מלחמה געגען די אונגלויביגע."

דאס איז געווען א פראלאג צום בלוטיגען שפיעל, וועלכער האט אויס'ס־ניי אויפגעוועקט דעם בלוט־דורשטיגען אינסטינקט [...]ון אוקראינישען פאלקס־מענש צו די אידען.

די דאזיגע תקופה, בעקאנט אין דער געשיכטע אונטער דעם [...]אמען „היידאמאטשיזנע" אדער „קאליווטשטיזנא" איז אפשר [...]ישט געווען אזוי אכזריות'דיג און בלוטיג ווי די גזירות ת"ח — דאך האבען זיי אויך איבערגעלאזט א טיעפען שפור נישט [...]אר אין פאלקס־ליעד, נאר אויך אין דער געשיכטע. עס שטעהען [...]יף נייע „העלדען" וועגען וועלכע דאס פאלק זינגט: ג א נ ט א [...]ון מ א ק ס י ם, ז ש ע ל ע ז נ י א ק.

ביי גאנטע געפינען מיר אפילו א שטיקל „פאליטישען פראגראם" אין וועלכען נאמען ער הרג'עט און ברענט.

„די ליאכעס דארף מען מיט קלענער הרג'ענען — זאגט ער — אדער האלטען זיי אין יסורים, אז זיי זאלען זיך אפזאגען פון זייער פוילישקייט און זיי איבערמאכען אויף קאזאקען. ראגענען, די אידען דארף מען אויסקוילען."

„הער ווערט זשעליעזניאק א תוליע טהאן!
און וועט געהן אין קיעוו אין די פעטשערסקאיא לאווראַ ארבייטען
און עס וועט דער פיינדליכער ליאך ניט האבען קיין פרייהייט אין אוקראינא.
אלע טייכען פון דער וועלט לויפען אריין אין שווארצען ים
עס האט זיך שוין געענדיגט אין אוקראינא די „זשידאווסקע" פרייהייט.

און אז זשעליעזניאק קומט אונטער אומאן זינגט דאס פאלקס-ליעד מלא שמחה:

אוי נישט איין פויליש, אוי נישט איין אידיש קעפעל וועט דאס אין גיכען פאלען. און פון די אידישע זיידענע זשופיצעס וועט מען מאכען שמאטעס (אנוצעס) צו די פיס, און אויף די פוילישע טוזערען וועט שוואטשקא (אויף א „העלד") העננען אידישע קעפלאך.

גלייכבארעכטיגט איז שוין דא כמעט אין די אויגען פון פאלק דער פאליאק מיט דעם אידען. ביידע ווערען אונרחמנות-דיג גע'הרג'עט, ביידע פאלען אלס קרבן פון זיין נקמה געפיהל.

„גאט האט דיר געשיקט — ווערט געזאגט אין א העבעראיישער תפילה לכבוד הדוק (פירשט) בראניצקי כדי צו ראטעווען אידען. און דער ראזינער מאן האט מנצח געווען ;זונזע, ט ראן און האט אונזער פאלק געראטעוועט פון פארניכטונג".

די תקופה פון דער היידאמאטשיזנע האט געפונען אויך איהר אויסדרוק אין אידישע פאלקסטימליכע ליעדער און קינות.

אבינו שבשמים, ווי אזוי קענסטו דאס צ.זעהן — ווערט געזאגט אין א „קינה בשפת יהודית-אשכנזית על גזרות תקנ"ח" — אוקראינער אידען זאל אזוינע גרויסע צרות געשעהן און אזעלכע גזרות קשות. וואו איז עס געהערט געווארען אין דער וועלט? גאנטע האט אויך קליינע קינדער ממית געווען און נאך דעם גענומען געלד."

און דער פאלקס דיכטער פארגלייכענדיג די בלוטיגע שחיטות פון גאנטע מיט די שחיטות פון חמיעלניצקי רופט איהם:

„על גזרות ת"ח מאכט מען א תענית בב' סיון און מען טהוט סליחות זאגען. על גזרות אוקראינא מעג מען וואכען מאכען תעניתים, ס'איז דא מעהר צו קלאגען. און זר ענדיגט מיט א טענה צו גאט: רבונו של עולם, האר פון דער וועלט. ווי האסטו דאס געקענט צו-זעהן?"

.3

דער גרונד-טאן פון דער גאנצער אוקראינישער פאלקס-פאעזי בנוגע צו די אידען איז א פראקוראטארישער. די שחיטות און די הריגות ווערט אין דעם ליעד בארעכטיגט, מאטיווירט, ארגומענטירט. דער איד איז דער „עקספלואטאטאר פון דעם אוקראינישען פויער. ער איז א „פאנ-בראט מיט דעם פּאליאק ליאך, וועלכער האלט דעם „רוסין" נישט פאר קיין מענשען כאטש ער איז א קריסט — ראגענען דער „גיעווערני" איד איז איהם נעהענטער צום הארצען. די „הארציגקייט" פון פאליאק צום איד ווערט ספעציעל אונטערגעצייכענט. כדי אויף צו האבען א שנאה צום „ליאך" אבער דאס וואלט געווען א נישטיגע באשולדיגונג, וועלכע בארעכטיגט נישט אפילו אין די אויגען פון דעם בלוט-דורשטיגען קאזאק די אידען און בלוט-נקמה. שאפט זיך דאס פאלק די שרעקליכע באשולדיגונג פון ארענדירען צערקוועס, אזוי אז דער איד איז דער בעל-דעה איבער די פּראַוואסלאוונע אמונה און נישט דער פאפ. דא ווערט שוין בארירט די טיעפסטע זייט פון אוקראינער נאציאנאל לעבען, וועלכער האט געטראגען א ריין רעליגיעזען כאראקטער.

און ווער טהוט עס? דער „זשיד", דער זעלבער „זשיד", וועגען וועלכען מען האט געלערענט אין 17טען יאהר-הונדערט אין די אוקראינישע פאלקס-שולען אז ער שטאמט פון „פאגא-נאיע קאליענא" (טומאה פאלק).

דער גאנצער צעטעל פון סאציאלע, נאציאנאלע און רעלי-גיעזע „קריוודעס", וואס דאס אוקראינישע פאלקס-ליעד שטעלט ארויס אויף אידען און פאליאקען ראווייזט — אז די ליי-דער זיינען ענטשטאנען אין לאנגער פון די מערדערס, פון די פאגראמטשי-קעס און שפעטער אריין אין פאלק אלס אלגעמיין אייגענס, אלס נאציאנא-לער אויסדרוק בנוגע צו אידען.

עס איז אינטערעסאנט, אז זעהר פיעל פון די ליעדער זיינען פארשריבען געווארען מיט 50 יאהר צוריק פון מויל פון קאבזא-רען, אזעלכע כלי זמרים, וועלכע געהען ארום פון דארף צו דארף

און זינגען די ראזיגע דומקעס מיט א רעטשיטאטיווען נינון.

אפשר זינגט מען נאך היינט די ראזיגע בלוטיגע הימנען וועלכע האבען זייער טראדיציע און זיינען דאך אויפגעשטאנען אין די פאגראמען פון די יאהרען 1918—1921 אין אוקראינע. דער אידעאל פון היידאמאצקען מעסער פון וועלכען עס ווערט ענטציקט דער אוקראינישער נאציאנאלער דיכטער שעווטשענקא אין זיין פאעמע „הייראמאקי" איז אריין אין גוף און אין דער נשמה נישט נאר פון דעם אוקראינער פויער, נאר אויך פון דער אינטעליגענט, ווי גרושעווסקי, קאלעסא, א. ז. וו. וועלכע זעהען אין דעם גזלן-קאזאק דעם נאציאנאלען העלד, דעם רעוואלוציאנער.

די טראדיציע ווערט פארטגעפיהרט. זאין א זעהר פאפּ-לער ליוט דעם אינהאלט פאלקס ליעד, וועלכע' וואט אנאלאגיש טהעמאס אין אלע שפראכען. אפילו אין אידיש. וועגען א מיי-דעל, וועלכע די מאמע וויל חתונה מאכען. וועלען אויסגערעכענט פארשיעדענע קאנדידאטען. צווישען אנדערע ווערט אויך דער-מאנט א איד. ענטפערט דאס אוקראינישע מיידעל:

פאר דעם אידעלע,
אידישען בנעלע
איך וועל נישט געהן מאמעלע
איך וועל נישט געהן טייערעלע
ווייל ביי דעם אידעלע וועל איך מוזען שפעט געהן שלאפען
פריה אויפשטעהן
שבת מאכען
און די פאות קעמען.

דאס זעלבע ליעד האט אין קיין שום שפראך נישט א ווא-ריאנט וועגען א אידען אויסער אין אוקראיניש.

און בכלל איז זעלטען דערמאנט א איד אין די אינטי-היימישע אדער עראטישע פאלקס ליעדער.

ער פיגורירט נאר אין די סאציאלע און נאציאנאלע.

איד איז קיין מענש, נאר א געזעלשאפטליכע און פאסונג טיינדליכע, גענומען זעהר שארף, מיט וועלכען דער קאמפף ... זיין אן ענטשיעדענער, ווייל אזוי איז עס אלע מאל געווען.

אפילו אין דעם אוקראינישען, סאציאליסטישען, פראלעטא-רישען פאלקס ליעד ווערט דער קלאסען-קאמפף געפיהרט אויף דיזע נאציאנאל-רעליגיעזען באדען.

Наши пани, як жиды

Ненашої виры.

(אונזערע הארען זיינען ווי זשידעס, נישט פון אונזער גלויבען) זינגט זיך אין אן אוקראיניש פאלקס-ליעד אין לובנער אויעזד, פאלטאווער גובערניע (פארשריבען אין יאהר 1895).

אין די רעוואלוציאנערע ליעדער פון יאהר 1905 ווערען זשעליעזניאק און גאנטא די וועג-ווייזער, די פארגענגער פון קעמפער און רעוואלוציאנערע העלדען.

אין די נאפט-גרובען אין באריסלאוו, אין מזרח גאליציען, וואו עס ארבייטען א סך אוקראינער ארבייטער (פ... ארבייטען אויך זעהר פיעל אידען) קענט איהר הערען ארבייטער ליעדער אויף אוקראיניש פול מיט שנאה צו די אידען.

דער אוקראינישער ארבייטער קעמפט נישט מיט דעם קא-פיטאליזם, ער קעמפט מיט דעם אידען, וועלכער איז פאר איהם די פארקערפערונג פון קאפיטאליזם.

אוי איהר זשידעס, באריסלאווער, איהר האט דאך נישט קיין געוויסען
עס איז שוין נישטא קיין וואקס אין גרוב, נאר בלויזע שטיינער,
און ער זאגט מיר: אויב אזוי, פערפאלען איז דיין גולדען
אוי, איהר זשידעס פון באריסלאוו, א רוח אין אייער טאטען אריין
אוי, וואס איך האב זיך אנגעליטען דא אין אייער יאמע.

דער איד וואקסט אויס צום באהערשער פון דער וועלט און דער אוקראינישער ארבייטער, דער בעל יורש פון די פאלקס-טראדיציע פעראייבינט אין די בלוטיגע דומעס און ליע-דער — ווערט אויך אנגעזאפט מיט די ראזיגע קאמפפס מעטא-דען, וועלכע זיינען פון אסטראנין ביז פעטליורא דורכגעפיהרט געווארען אין לעבען און געבראכט צום חורבן פון דעם אוקראינער אידענטום.

עס איז איינע פון די שרעקליכסטע בלעטער אין דער אי-דישער געשיכטע, די אוקראינא. עס איז אויך איינע פון די בלוטיגסטע געזאנגען דאס אוקראינער געזאנג וועגען אידען.

אין די וויחראוואטע, ברייטע, ווי די אוקראינישע סטעפ פרעהליכע פערזען וועגען שחיטות און הריגות שפיגעלט זיך דער פאלקס-כאראקטער בעסער ווי אין אלע היסטארישע, אפ-מאל אפאלאגעטישע קוועלען, און דערפאר איז כדאי זיך צו באַ-קענען מיט דער אוקראינער פאלקס-פאעזי — וועלכע איז די היסטאריש באגרינדעטע נאציאנאל-פילאזאפיע פון דעם אוקראי-נער ווילדען אנטיסעמיטיזם.